

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

ANTONIO TABUCCHI (PISA, 1943 - LISBOA, 2012), INTEL·LECTUAL CRÍTIC I INCONFORMISTA, TENIA DOBLE PÀTRIA: ITÀLIA I PORTUGAL. LA SEVA CARRERA VA QUEDAR MARCADA PER L'IMPACTE DE LA LITERATURA DE FERNANDO PESSOA

La dona sense rostre d'Antonio Tabucchi

JOAN GARÍ

Un mandala (literalment, roda o cercle en sànscrit) és, segons la Viquipèdia, “un dibuix, pintura o baix relleu normalment amb trets geomètrics que es desenvolupa a partir d'un punt central o axial fins a formar normalment una figura circular o concèntrica”. Usualment té un significat místic o simbòlic, representant l'Univers sencer a través de cercles. Quan va escriure *Per a Isabel*. Un mandala, als anys 90, Antonio Tabucchi va disposar una estructura on el narrador de l'obra du a terme una intensa perquisició a la recerca d'una dona portuguesa a través de

nou cercles, en consonància amb la tradició budista. La Isabel que dona títol a aquesta *nouvelle* va créixer en una família antisalazarista, en aquell Portugal “oblidat per Europa i desmemoriat d'Europa”. A mesura que avançarà en la seua indagació, el narrador recordarà la jove que va conèixer, rebel i inconformista, vital i decidida a menjar-se el món.

Des d'Èdip sabem que tota aquesta íntima ens farà tremolar en arribar als resultats, i l'examen de l'evocador narrador de *Per a Isabel* seguirà el mateix esquema. Com la Beatriu de Dante, el seu rostre guia el narrador, però la recerca mística no pot conduir més que a la melancolia. La persistent primera persona de la narració ha hagut de travessar nou cercles i entrevistar personatges molt diferents, fins a retrobar-se amb una fantasmagòrica Isabel a la Costa Brava. Uns li han dit que Isabel s'havia suïcidat, d'altres que va ser una ferma opositora al règim (no sent, totes dues coses, estrictament incompatibles). Qui va ser el seu carceller, Joaquim Francisco Tomás de Almeida (a qui tothom anomena l'oncle Tom), convidat el narrador a un gotet de *cacheça*. Ell presumeix de saber-ho tot sobre Isabel, però l'única frase que se li escapa, enmig d'una bafarada intensament etílica, és un vinyolià “Tot és res”. La figura d'Isabel s'esvaeix. D'una manera o altra, està perfectament representada per la imatge de la portada del llibre, una bella fotografia d'Alicia Savage protagonitzada per una dona prima, amb un vestit roig, que subjecta amb totes dues mans una gran maleta; el seu rostre està completament velat per un

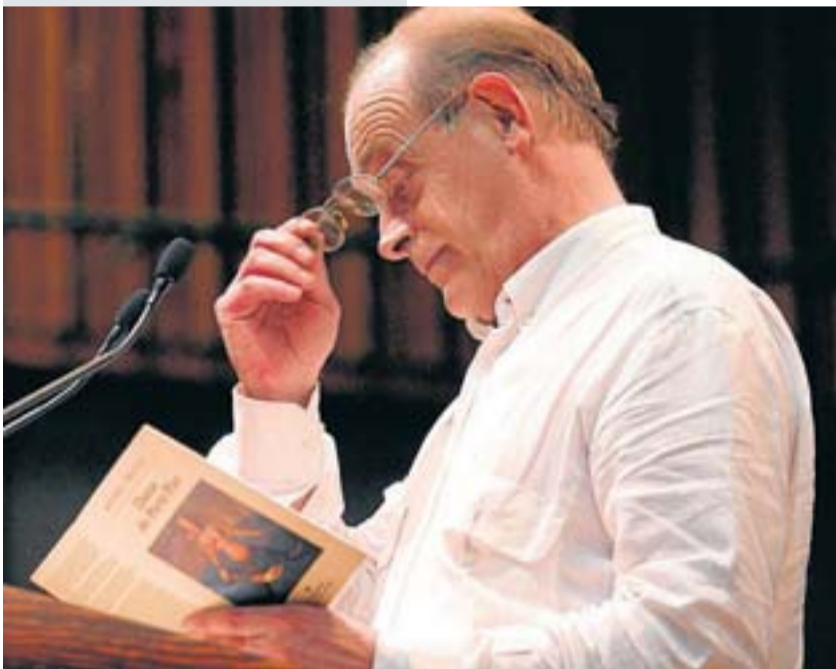
PERAISABEL. UN MANDALA
ANTONIO TABUCCHI
TRAD. DE TERESA MUÑOZ
EDICIONS 62
132 PÀG./14,90 €

núvol vermellós, mentre en segona pla una casa s'endevina enmig d'un paisatge boscos.

En realitat, *Per a Isabel* condensa tots els motius de la fascinació que un escriptor italià podia sentir per Portugal. Aquest país és com aquesta dona misteriosa –la dona sense rostre o amb el rostre ennuvolat, com en la imatge de Savage– que cal anar a buscar: un repte, un enigma, un trencaclosques emocional, un joc de la memòria. Tot això dota de sentit la mateixa història del manuscrit. Com han explicat els seus editors originals, *Per a Isabel* no va tindre mai l'imprimàtur d'Antonio Tabucchi. Es tracta d'un inèdit publicat pòstumament (Tabucchi va morir l'any 2012). L'autor l'havia datat a Vecchiano, el 1996, i l'havia definit com una “novel·la extravagant, una criatura estranya com un coleòpter desconegut que ha quedat fossilitzat en una pedra”. La malaltia que el va sorprendre la tardor del 2011 li va impedir anar més enllà.

Posat dins del conjunt de la seua obra, però, *Per a Isabel* té un sentit. Aquesta Isabel que trobem a la Costa Brava, amb un “vestit blau de seda com el d'una vegada que la vaig veure davant de l'ajuntament i un barret amb el vel blanc” no pot ser més que una figura de la memòria. Habita un estadi temporal compartit però periclitat –un “llavors” que ja no pot ser “ara”–. Forma part del passat del narrador i no del seu present, potser condensant tants moments intensament viscuts en aquest Portugal on un escriptor italià podia sentir-se com a casa, “si és que hi ha cases d'algú...” ♦♦

LA 'NOUVELLE' CONDENSEA TOTS ELS MOTIUS DE LA FASCINACIÓ QUE UN ESCRIPTOR ITALIÀ PODIA SENTIR PER PORTUGAL

MOISES PABLO / EFE

ELS ALTRES

Quan la mort passa arran

Havíem quedat una colla per sopar i una de les amigues va arribar una mica tard, esbufegant i amb una pal·lidesa estranya a la cara. Es va asseure i es va disculpar: vinc de l'hospital, va dir. Pronunciada la paraula màgica, la conversa i les rialles es van tallar en sec i tota l'atenció es va centrar en el seu relat. Aquella tarda de pluja, la seva germana gran i els seus dos fills estaven tancats a casa i havien engegat, per primera vegada en aquesta tardor inusualment càlida, la calefacció. El noi, que estava a la seva habitació estudiant, va notar un mal de cap sobtat i va sortir a buscar un analgèsic. En arribar a la cuina –cada vegada es trobava més malament– hi va

L'AIRE FRESC I HUMIT VA FORAGITAR LA TRAGÈDIA. GETTY

trobar la seva mare inconscient, amb el rostre enmig del seu propi vòmit. Esverat, va córrer fent tentines cap al menjador a buscar la seva germana, que jeia també a terra, amb un trau al front. El noi, espantat i ara ja molt marejat, va tenir esma per escriure un missatge al grup de WhatsApp familiar: “Veniu, estan inconscients”, i va arrossegar la seva germana cap al sofà. La noia, amb el moviment, va recuperar la consciència i va queixar-se de la calor. En sentir-la, el seu germà va decidir obrir la balconada. Immediatament, la noia es va eixorir i ell ja tenia el cap clar. Un dels seus oncles havia arribat i començava a obrir també la resta de les finestres. L'aire fresc i hu-

SÍLVIA SOLER

mit va foragitar la tragèdia, que feia només uns minuts s'havia instal·lat en aquella casa amb intenció de fer mal.

A l'hospital els van advertir que havien tingut molta sort. S'havien enverinat per culpa de la mala combustió de la caldera, que tenien instal·lada a dins de casa. El metge els havia explicat que podien haver estat víctimes de l'anomenada *mort dolça*. Per sort, s'havia evitat el drama i tots tres es recuperaven perfectament. Durant el sopar ja no va ser possible parlar de res més. Quan la mort passa arran ens altera profundament. Quan l'atzar esdevé decisiu, la fragilitat de la vida es fa visible d'una manera insuportable. ♦♦

QUAN L'ATZAR ESDEVÉ DECISIU, LA FRAGILITAT DE LA VIDA ES FA VISIBLE